Asiantuntijakuuleminen

17.10.2017

Viite Asiantuntijakutsu ke 18.10.2017 klo 10:30 / ***Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2018 talousarvioksi***

Aihe Momentti 30.01.05 Luonnonvarakeskuksen toimintamenot

Kuultava Talousjohtaja Jutta Petäjä, Luonnonvarakeskus

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan maatalousjaosto

Taustaa

Suomen vahvuutena ovat puhdas ympäristö ja runsaat luonnonvarat. Biotalouden odotetaan synnyttävän kasvua, työllisyyttä ja vientiä. Tähän sopii huonosti alan tutkimuksen resurssien voimakas leikkaus.

Valtioneuvoston 5.9.2013 päättämän julkisen tutkimusrahoituksen rakennemuutoksen suunnitelman toimeenpanon seurauksena julkiset tutkimusorganisaatiot ovat olleet viime vuosina perusrahoituksen leikkauksen kohteena. Valtion tavoitteena ei ole ollut tutkimusorganisaatioiden koon pienentäminen, vaan tutkimuksen relevanssin ja laadun parantaminen, yhteistyön, ml. infra- ja kampusyhteistyö, lisääminen sekä rahoitusrakenteen muutos. Biotalouden asema hallitusohjelmassa on keskeinen, ja biotalouden uskotaan vaikuttavan ratkaisevalla tavalla Suomen kehitykseen. Hallitusohjelman alussa esitetään visio yhdessä rakennetusta Suomesta vuonna 2025. Viiden avaintekijän joukossa on biotalous.

Lukella on keskeinen vastuu siinä, että biotalouteen kohdistuvat odotukset lunastetaan. Vaikuttavuutta synnyttävä tutkimus edellyttää tehokasta yhteistyötä biotalouden toimijoiden kesken: tutkimus ja opetus, yritykset, alkutuotanto sekä neuvonta. Luken ja sen strategisten kumppaneiden osaaminen kattaa biotalouden koko arvoketjun. Luke toimii osana biotalouden tutkimusorganisaatioiden kansainvälistä verkostoa. Suomessa Luke on tutkimuslaitoksista kattavimmin vahvistamassa alueellisia yritysten, yliopistojen ja tutkimuslaitosten osaamiskeskittymiä. Luke on asemoitunut hyvin kansallisessa ja kansainvälisessä työnjaossa, tehtävä on selvä, tekijäjoukko osaava ja työkalut kunnossa.

Luonnonvarakeskuksen toimialan osalta tutkimusrahoituksen siirtona on toteutettu vuosina 2014-2015 3,6 milj. euron vähennys Lukea edeltävien tutkimuslaitosten määrärahakehyksissä ja lisäksi 15,5 milj. euron vähennys vuosina 2016-2017 Luken toimintamenomomentin rahoituksessa. Valtaosa leikkauksesta (19,1 milj. euroa) on siirretty Suomen Akatemiassa toimivan Strategisen tutkimuksen neuvoston (STN) rahoitukseen ja pienempi osuus valtioneuvoston päätöksentekoa tukevaan selvitys- ja tutkimusrahoitukseen. Rahoitusrakenteen muutoksen tavoitteena oli, että tutkimuslaitosten perusrahoituksesta siirretty rahoitus palautuu osin tulona ao. rahoitusinstrumenttien hankerahoituksena. Kokemukset STN- ja VN TEAS –instrumenttien painopisteistä ja Luken menestymisestä niissä osoittavat, että Luke on ainakin tähän mennessä rahoittanut uusia instrumentteja moninkertaisesti suhteessa Luken niistä saamaan rahoitukseen.

Momentin 30.01.05 taloustilanne

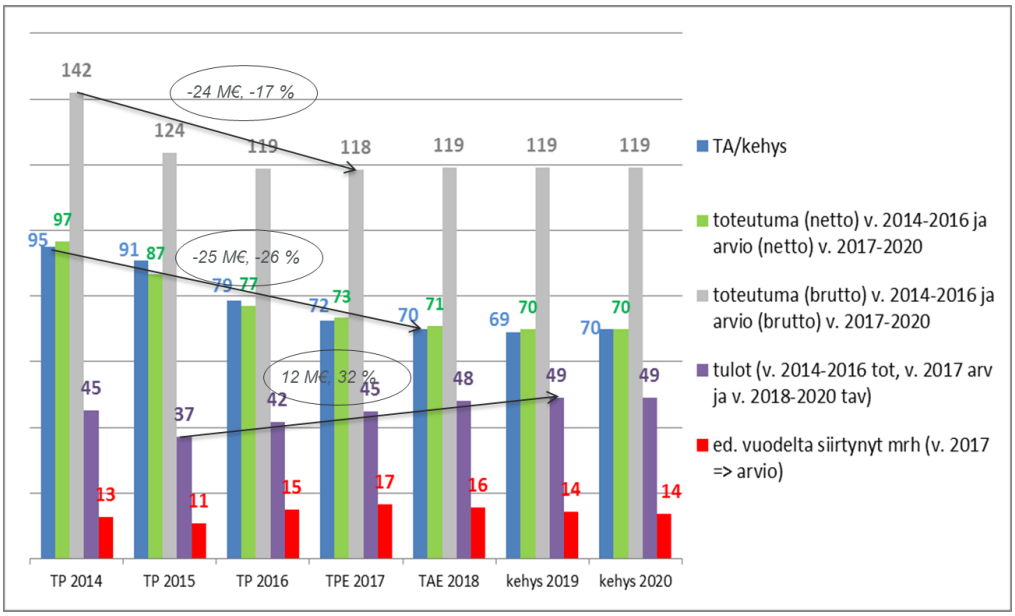
Luonnonvarakeskus aloitti toimintansa 1.1.2015. Toiminta on kohta kolmen vuoden jälkeen vakiintunut. Sidosryhmä- ja kumppanuusyhteistyön kautta on luotu pohjaa tutkimus- ja kehittämistoiminnan uusille toimintamalleille.

Ennen Lukea toimineiden, fuusiossa yhdistettyjen laitosten talousarviomääräraha oli vuonna 2014 94,9 milj. euroa, kun nyt vuoden 2018 talousarvioesityksessä Luken toimintamenomomentille on osoitettu 69,8 milj. euroa. Vähennys on yhteensä 25,1 milj. euroa (26 %). Julkisen tutkimusrahoituksen leikkaukset yhdistettynä laman kutistamaan yksityiseen rahoitukseen on johtanut siihen, että Luke on joutunut supistamaan toimintaansa nopeassa tahdissa.

Luonnonvarakeskuksen keskeiset sopeuttamistoimenpiteet:
- Viranomais- ja asiantuntijatehtävien leikkaaminen 20 prosentilla vuonna 2016 (EU:n komission asettamat velvoitteet, pitkäaikaisseurannat, geenivaratoiminta, asiantuntija- ja politiikkatuki, tilastot) ja edelleen 9 prosenttia vuoden 2017 aikana
- Henkilöstömäärää on vähennetty sekä vuosina 2015 ja 2016 toteutettujen YT –prosessien kautta että lisäksi luonnollista poistumaa hyödyntämällä 1 665 htv (v. 2014) => 1 300 htv (v. 2016)
- Toimitilojen käytön tehostaminen v. 2016-2018
- Toimipaikkaverkoston uudistaminen v. 2016-2018
- Muiden tutkimusorganisaatioiden kanssa tehtävän tutkimusyhteistyön vahvistaminen ja monipuolistaminen
- EU –rahoituksen kasvattaminen, isot koordinaatiohankkeet
- Asiakasrahoitteisen toiminnan kasvattaminen tunnistamalla strategiaperusteiset kärkitarjoamat ja vahvistamalla yrityskumppanuuksia

Rinnakkain sopeuttamisen kanssa on pystyttävä turvaamaan:
- Ydinosaaminen
- Menestyminen yhteisrahoitteisessa hanketoiminnassa
- Riittävät viranomais- ja asiantuntijapalvelut
- Kilpailukykyinen, strategista uudistumista tukeva tutkimusinfra
- Yhteiskunnallista vaikuttavuutta vahvistava omarahoitteinen tutkimus

Talousarviorahoituksen osuus oli 70 % Luken perustamisvuonna 2015 ja tulevalla kehyskaudella sen osuus tulee olemaan noin 59 %. Tämä edellyttää Luonnonvarakeskukselta tulorahoituksen kasvattamista. Noin 80 % tuloista kertyy yhteisrahoitteisesta hanketoiminnasta. Rahoitusrakenteen muutoksen toteuttamisessa keskeisenä painopisteenä on asiakasrahoitteisen toiminnan tulojen lisääminen nykyisen tason (7 milj. euroa) kaksinkertaistaminen. Toinen keskeinen tavoite, on lisätä EU-rahoitteista toimintaa kaksinkertaistamalla viime vuosien 4 milj. euron taso.

Kuva: Luonnonvarakeskuksen rahoituksen kehittyminen v. 2015-2020

Luomuinstituutin toiminta ja rahoitus

Helsingin yliopisto (HY) ja Luonnonvarakeskus (Luke) (31.12.2014 saakka Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus) ovat syksyllä 2012 perustaneet yhteistyösopimuksella Luomuinstituutin, jonka toiminta alkoi vuoden 2013 alussa. Luomuinstituutti toimii kansallisesti ja kansainvälisesti tunnettuna, tutkimukseen perustuvaa tietoa tuottavana, kokoavana ja yhteiskunnan käyttöön välittävänä verkostona. Luomuinstituutti ei muodosta sopijapuolista irrallista, itsenäistä oikeushenkilöä vaan toimii sopijapuolten virtuaalisena, sopimuksellisena yhteistyöinstituuttina. HY:n ja Luken sopimus päivitettiin lokakuussa 2016, ja se on voimassa toistaiseksi.

Luomuinstituutti tukee toiminnallaan kotimaisen luomutuotannon vahvistumista koko elintarvikeketjussa tutkimuksen, kehityshankkeiden ja yhteiskunnallisen vuorovaikutuksen keinoin. Tutkimus on monitieteistä, ja se kohdistuu koko elintarvikeketjuun. ’

Tehtävät

1. Elinkeinoelämän ja tutkimuksen välisen vuorovaikutuksen vahvistaminen
2. Luomututkimuksen rahoituksen vahvistaminen
3. Luomututkimuksen verkostoiminen kotimaassa
4. Suomen luomututkimuksen kansainvälistäminen
5. Luomututkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden edistäminen ja tutkimustuloksista viestittäminen
6. Yritystoiminnan ja liiketoimintakonseptien kehittämisen tukeminen

Tavoitteet vuoteen 2020 mennessä

Luken ja HY:n tekemän tutkimuksen merkitys alan kehittymiselle tiedon tuottajana on sekä kotimaassa että kansainvälisesti tunnistettu ja tunnustettu. Tutkimus on monitieteistä, ja se kattaa biologiset, luonnontieteelliset, teknologiset, yhteiskunnalliset ja käyttäytymistieteelliset tutkimuskysymykset.

- Luken ja HY:n luomuun liittyvä tutkimus on kytkeytynyt luontevaksi osaksi HY:n ja Luken elintarvikearvoketjua koskevaa tutkimusta.

- Luomuinstituutin hankkeistus tuo selkeää lisäarvoa HY:lle ja Lukelle kasvavan projektiportfolion muodossa.
- Luomuinstituutti on yhteiskunnassa hyvin tunnettu ja luotettu luomualan toimija, jonka toimintaan osallistuvat keskeiset luomualan kehittämiseen sitoutuneet Luken ja HY:n sidosryhmät.
- Luken ja HY:n luomututkimuksen ja elinkeinoelämän vuorovaikutus on vahvaa.

Voimavarat

Luomuinstituutin perustoiminnan rahoituksen taso on viime vuosina ollut 300 000 euroa. HY ja Luke ovat rahoittaneet molemmat vuosittain 60 000 € Luomuinstituutin perusmenoja (johtajan palkkameno, matkakulut ja toimitila- ja laitevuokrat). Luomuinstituutin käynnistämiseen (tutkimuskoordinaatio, muu koordinaatio ja viestintä) kytkeytynyt aluerahoitus (180 000 euroa) päättyi vuoden 2016 lopussa. Vuoden 2017 toiminta on rahoitettu osittain MMM:n myöntämällä erillisrahoituksella.

Vuoden 2018 talousarvioesityksessä Luomuinstituutin toimintaan on budjetoitu 60 000 euroa Luonnonvarakeskuksen toimintamenomomentilla ja lisäksi yhteistyösopimuksen perusteella HY maksaa Lukelle 60 000 euroa em. palkka- ja hallintomenojen kattamiseksi. Keskeinen koordinaatio- ja viestintätoiminnan perusrahoitus puuttuu vuoden 2018 talousarviorahoituksesta ja tulevien vuosien määrärahakehyksistä.

Luonnonvarakeskus esittää, että Luonnonvarakeskuksen toimintamenomomentille (30.01.05) osoitetaan vuoden 2018 talousarviossa lisäyksenä 180 000 euroa Luomuinstituutin perusrahoituksen turvaamiseksi. Luonnonvarakeskuksen toimintamenomomentille viime vuosina kohdennetut määrärahavähennykset ja laaja menojen sopeuttaminen eivät mahdollista ao. rahoitustarpeen turvaamista momentin 30.01.05 nykyisen määräraharaamin sisällä.